

Blok tematyczny: Życie społeczne

Temat dnia: Kto rozpozna, kto policzy w naszym spisie liczebniki.

Cel lekcji: Systematycznie ćwiczyć stosowanie poprawnych liczebników przy podawaniu daty. Powtórzyć najważniejsze informacje o liczebnikach. Utrwalić umiejętność rozumienia ze słuchu. Wdrażać do rozumienia ze słuchu podawanych w tekście liczb. Uważliwić na poprawną wymowę liczebników. Kształcić umiejętność dialogowania. Kształtować u uczniów potrzebę poprawnej i starannej wymowy, zwłaszcza liczebników. Promować właściwe postawy podczas pracy zespołowej.

Pomoce:

Uczeń: przybory szkolne.

Nauczyciel: tekst źródłowy, ramki do ćwiczeń.

Zapis w dzienniku: *Tradycyjne powitanie. Krótkie ćwiczenie z liczebnikami podczas podawania bieżącej daty. Powtórzenie wiadomości o liczebnikach. Porządkowanie wyrazów z ramki pod kątem wiedzy o liczebnikach. Rozumienie ze słuchu. Tekst ćwiczeniowy. Sprawdzenie dokonanego zapisu. Kształcenie techniki poprawnego zapisu liczebników. Ćwiczenia. Dialogowanie. Praca w grupach. Poprawne zapisywanie i wypowiedzianie liczb. Zabawa w liczenie.*

Przebieg:

1. Powitanie.
2. Krótkie, tradycyjne ćwiczenie z liczebnikami podczas podawania bieżącej daty.
3. Powtórzenie wiadomości o liczebnikach (patrz aneks) - przypomnienie najważniejszych informacji. Nauczyciel korzysta z dostępnego podręcznika.
4. Porządkowanie wyrazów w ramce sprawdzające umiejętność podkreślenia liczebników w tekście.

Polecenie dla uczniów:

Poniżej podano grupę wyrazów. Wskaż wśród nich liczebniki główne (czyli takie, które odpowiadają na pytanie ile?) oraz porządkowe (czyli takie, które odpowiadają na pytanie który z kolei?). Podkreśl liczebniki główne kolorem czerwonym, a porządkowe kolorem zielonym. Zwróć także uwagę na liczebniki zbiorowe, podkreśl je kolorem żółtym.

siedemnasty, osiem, piątka, sto, trzynaście, milion, sześćcioro, setny, czterolistna, pięćdziesiąt, szesnasty, dwudziesty piąty, ośmiokąt, piętnaste, dwieście, dwugarbny, tysięczny, osiemdziesiąt dwa, sześć, trzysta jeden, dwa miliony, czternasty, sto dwa, dziewięćdziesiąte, dwanaścioro, szóstoklasista

5. Rozumienie ze słuchu. Uczniowie otrzymują tabelę. Będą w odpowiednie rubryki wpisywać liczebniki, które usłyszą podczas czytania nauczyciela. **Tekst do czytania znajduje się w aneksie dla nauczyciela.**

Polecenie dla uczniów:

Dwukrotnie przeczytam tekst. Zawiera w sobie liczebniki różnej kategorii. Podczas słuchania, wpisz je w odpowiednie rubryki.

Główne	porządkowe	Zbiorowe

Odczytanie i poprawienie zapisu.

6. Zapisz słownie wszystkie cyfry i liczby występujące w następujących adresach. Ćwiczenie uczniowie wykonują pod ścisłym nadzorem nauczyciela.

Przykładowe rozwiązania:

Ulica Szeroka osiem, mieszkanie pięćdziesiąt dwa. Zero zero - dwieście trzydzieści jeden Toruń

Aleje Trzech Wieszców sześćdziesiąt siedem, mieszkanie sto. Osiemdziesiąt dziewięć - pięćset siedem. Warszawa.

Ulica Warszawska pięć, mieszkanie dwadzieścia cztery. Czterdzieści- zero dziewięćdziesiąt dwa Katowice (itp.)

Ul. Szeroka 8 m. 51 .....

00 – 231 Toruń .....

Aleje Trzech Wieszców 67 m. 100 .....

89 – 507 Kraków .....

ul. Warszawska 5 m. 24 .....

40- 092 Katowice .....

Ul. Głęboka 19 m. 42 .....

63 – 982 Cieszyn .....

7. Dialogowanie. Uczniowie ćwiczą w grupach według uzyskanego wzoru. Podczas ćwiczeń zmieniają jedynie liczby. N. czuwa nad poprawną wymową.

Przykładowy dialog do wykorzystania na lekcji:

A: Gdzie mieszkasz?

B: W Warszawie.

A: A możesz podać dokładny adres?

B: Oczywiście. Ulica Jana Sobieskiego **75**(siedemdziesiąt pięć) , mieszkanie **14** (czternaście).

A: A podaj jeszcze oznaczenie kodowe.

B: 00-50 (zero, zero - pięćdziesiąt).

A: Dziękuję, wyślę ci materiały reklamowe.

Zabawa na podsumowanie:

N. wybiera ciąg liczb, który chciałby opracować na lekcji, wie, że w tym zakresie trzeba jeszcze uczniów usprawnić. Siadają w kręgu i zamykają oczy. Jeśli uczniów jest w klasie np. 20, mogą liczyć od 21 do 40. Rozpoczyna N., mówiąc 21, ktoś z uczniów powinien powiedzieć 22, ale ponieważ mają zamknięte oczy, więc mówi to przypadkowa osoba. Jeśli jednocześnie powiedzą dwie, zaczynają od początku. Ich zadaniem jest poprawna wymowa, ale także znalezienie metody innej, niż stosowana wtedy, kiedy widzimy wszystkich w kręgu. Zabawę powtarzamy kilkakrotnie, możemy też zmieniać ciągi liczb.

Zadanie domowe

Uzupełnij luki w zdaniach. Zamiast liczebników wyrażonych za pomocą cyfr, wpisz właściwą formę słowami.

1. Moja siostra kończy dziś ..... (19) lat.
2. Wojtek mieszka na ..... (11) piętrze.
3. Moja mama obchodziła niedawno ..... (46) urodziny.
4. W teatrze siedzimy zwykle w ..... (8) rzędzie.
5. Wczoraj kupiłam ..... (2) pary spodni zimowych i ..... (3) pary rajstop.
6. W sztafecie 4x400 ..... zająłem ..... (2) miejsce.
7. Obecnie naszym numerem ..... (1) w rozgrywkach jesiennych będzie Łukasz Fabiański
8. Mój przyjaciel urodził się ..... (7) września.

Aneks dla nauczyciela:

Tekst do ćwiczenia rozumienia ze słuchu:

Pierwsze i drugie ćwiczenie powinno się wykonać z pomocą słownika ortograficznego. Trzy znajdujące się tam wyrazy: burza, przestrzeń i korzenie czasem trudno zapisać bez wsparcia. "Rz" piszemy zwykle po spółgłosce lub wtedy, gdy wymienia się "r", ale są też wyrazy, których pisownię trzeba zapamiętać. W czwartym ćwiczeniu podaje się informacje o drzewach iglastych. Pierwsze cztery dotyczą drzew rosnących na terenie Europy. Siedem pozostałych to trzy informacje o drzewostanie Australii i sześć o drzewach Ameryki. Opisy, w których autorzy posługują się liczebnikami, nie są łatwe, zwłaszcza gdy trzeba zapisać poprawnie informacje o grupach niedorosłych zwierząt np. pięcioro cieląt albo dwoje piskląt. To jest prawdziwe wyzwanie.

Niezbędne informacje na temat liczebników do wykorzystania przez N. podczas lekcji

Liczebnik – część mowy, która obejmuje wyrazy określające liczbę lub kolejność przedmiotów, zdarzeń, właściwości lub miejsce przedmiotu w szeregu.

[Malczewski J., *Szkolny słownik nauki o języku*, Polska Oficyna Wydawnicza „BGW”, Warszawa 1991, s. 113.]

Liczebniki główne – wyrazy, które oznaczają liczbę osób, zwierząt, rzeczy i właściwości, np. jeden, cztery, siedem, piętnaście. Odpowiadają na pytanie *ile?*, odmieniają się przez przypadki i rodzaje.

[Malczewski J., *Szkolny słownik nauki o języku*, Polska Oficyna Wydawnicza „BGW”, Warszawa 1991, s. 113-114.]

Liczebniki porządkowe – wyrazy, które oznaczają kolejność liczbową osób, zwierząt, właściwości, np. pierwszy, dziesiąty, osiemnasty. Odpowiadają na pytanie *który z kolei?*, odmieniają się przez przypadki, liczby i rodzaje.

[Malczewski J., *Szkolny słownik nauki o języku*, Polska Oficyna Wydawnicza „BGW”, Warszawa 1991, s. 14.]

Uwaga: są wyrazy, których składnikiem jest liczba, ale nie pełnią funkcji liczebników, są tylko rzeczownikami lub przymiotnikami. Przykłady:

Rzeczowniki: trójka (jako potoczna nazwa szkoły), ośmiokąt - rzeczownik nazywający figurę geometryczną, trójząb - znak Neptuna, czterolistna (przymiotnik) koniczyna, dwupiętrowy (przymiotnik) budynek, itp.